

שמעתא עמיקתא

גליון תקכ"ג | פרשת נשא בחור'ל במדבר | תשפ"ב | קהילת הניכי הישיבות | רמות ב' | ירושלים תוכב"א

שמעתא אליבא דהלכתא

משיעורי הרה"ג הרב יוחנן בורגה שליט"א
מו"ץ וראש כולל הוראה רמות ב'

האם מותר להצמיד נרות ההבדלה ביו"ט שחל במוצ"ש

א. מצות הבדלה. ב. מצוה באבוקה. ג. אור חשמל. ד. יש נר דלוק. ה. אמירת יקנה"ו. ו. איסור מלאכה ביו"ט. ז. הבערה לצורך מצות הבדלה. ח. איסור כיבוי. ט. ממחר כיבוי הנר י. הפרדת הפתילות.

א. מצות הבדלה

כתב הרמב"ם (שבת פכ"ט ה"א) דמצות עשה מן התורה לקדש את יום השבת בדברים שנא' (שמות פ"ב) זכור את יום השבת לקדשו, כלומר זכרוה זכירת שבת וקידוש, וצריך לזכרהו בכניסתו וביציאתו, בכניסתו בקידוש היום וביציאתו בהבדלה. ועיי"ש (ה"י) שמדברי סופרים לקדש על היין ולהבדיל על היין. וכ"כ בספר המצות (מצוה קה). וכן הוא בחינוך (עשה לא).
וכת' המגיד משנה (שם) שמדברי הרמב"ם נראה בביאור שהוא סובר שההבדלה ג"כ דבר תורה והכל בכלל זכור, וי"א שההבדלה אינה אלא מד"ס אבל הקידוש הוא דבר תורה, ע"כ. ועיי' במ"ב (סי רצו ס"ק א) שהביא בשם הרמב"ם שהיא דאוי ושי"א שהוא מדברי סופרים. ועיי' בפמ"ג (מ"ז ס"ק ו) שכת' שמ"מ אם שכח להבדיל במוצ"ש ומבדיל למחרת הוי ודאי היא דרבנן.
וכת' ברמב"ם (שם ה"י) דכשם שמקדשין בלילי שבת ומבדילין במוצ"ש, כך מקדשין בלילי ימים טובים ומבדילין במוצאיהו, ובמוצאי יוה"כ שכולם שבתות ה' הן, ומבדילין במוצאי ימים טובים לחוה"מ ובמוצ"ש ליו"ט, אבל אין מבדילים במוצאי יו"ט לשבת, ע"כ. וכת' המג"מ (שם) שאין קידוש יו"ט דבר תורה. אלא דעיי' בפמ"ג (פתיח ה"ל ברכות אות יט) בשם הש"ט"מ (ביצה ד: ד) דס"ל דקדוש דיו"ט הוי דאוי. ועיי' בזה בא"ר (סי רע"א אות ג), בברכ"י (אות יט), בחת"ס (ח"י פסחים קב: ד"ה אמר, וש"י"ת סס"י כא) ובמנ"ח (מצוה לא). והמ"ב (סי רע"א ס"ק ב) פסק כהמג"מ. ולפי"ז ה"ה הבדלה במוצאי יו"ט הוי דרבנן דהרי הבדלה ילפינן מקידוש.

ב. מצוה באבוקה

והנה במוצ"ש מבדילין על הכוס ומברכים על הנר, ושנינו בפסחים (קג:) דכשהגיע רבא להבדיל במוצ"ש קם השמש שלו והדליק אבוקה ע"י הנר, אמר ליה רב יעקב בר אבא למה לך כולי האי הא מנחא שרגא, אמר ליה רבא, השמש על דעת עצמו עשה, א"ל אי לא שמיע ליה מיניה דמר לא הוה עביד, א"ל רבא, לא סבר מר אבוקה להבדלה מצוה מן המובחר, ע"כ. וכן פסק הרמב"ם (שם ה"י) דאבוקה להבדלה מצוה מן המובחר, ואין מחזירין על האור כדרך שמחזירין על כל המצות אלא אם יש לו, מברכין עליו. וכת' המג"מ (פכ"ט ה"ב) דפירוש אבוקה כמו חבוקה שיש בה עצים הרבה ומאורות הרבה. ועיי' באגודה (שם סי' עט) דנר שיש לו שתי פתילות חשיב אבוקה. וכן פסק השו"ע (סי רצ"א ס"ג) דמצוה מן המובחר לברך על אבוקה. וביאר המ"ב (ס"ק ה) דמצוה באבוקה כי אורה רב, וטוב להדר שיהיה של עושה [מ"א בשם כונת האר"י], ע"כ. וכת' הרמ"א שם דנר שיש לו שתי פתילות מיקרי אבוקה. ועיי"ש (סי ק"ה) שהביא דמשמע מדברי המ"א שיראה שיגיעו המאורות להדאי חשיב אבוקה, ע"כ. ועיי' ברע"א על המ"א שם שחולק עליו בזה.

ג. אור חשמל

ועיי' בבית יצחק (יו"ד ח"ב סי' קיד ד"ה והרה"ג) שכת' שהרה"ג רבי אברהם ישראל משה סלמון מחארקוב שאמר ששמע מאיש נאמן שהגאון רבי יוסף ראזין בעל הצפנת פנהי נשאל על מאור החשמל עליו על הדלקת נר של שבת, ואי מברכין עליו בורא מאורי האש במוצאי ש"ק, והורה צריך לברך עליו במוצאי ש"ק, דהא שאם הוא, אבל לא בערי"ש דהברכה היא להדליק נר וזה לא חשיב מדליק, ע"כ. ובצ"א (ח"א סי' כ פ"ג, ח"ד סי' לח אות ד וח"טו סי' ג אות ח) כת' שאם כי מצוה מן המובחר לברך על אבוקה של שעה או סתם אבוקה של צירוף אורות, אבל מעיקרא דדינא יכולים שפיר לברך על נר - חשמלי ברכת מאורי האש במוצ"ש, ורק מן המובחר גם אז לייחד נר חשמלי לצורך הבדלה חוץ מנר החשמל המיוחד להאיר בבית. וכן פסק הגר"ק זצ"ל (חוט שני ח"ד עמי סו שה"צ ס"ק נז). ודלא כהר צבי (שם) שמסיק דאין לברך בורא מאורי האש על נר חשמלי שאין זה אש המאיר אלא מתכת מחומם.

ד. יש נר דלוק

וכתב בארחות חיים (ה"ל הבדלה סי' יז) שהר"מ (תשב"ץ קטן סי' פא) היה נוטל אבוקה בידו אע"פ שיש לנר אחר, וכתוב בתוס' שאם אין לו אבוקה צריך להדליק נר אחר לצורך הבדלה חוץ מהנר המיוחד להאיר בבית, ע"כ. ועיי' בשו"ע (שם) שהביא דיש מי שאומר שאם אין לו אבוקה צריך להדליק נר אחר לצורך הבדלה חוץ מהנר המיוחד להאיר בבית. וביאר המ"ב (סי' ו-ז) דטעם הדבר משום היכר שהוא לשם מצוה, ע"כ. ועיי"ש דנראה דמייירי באופן שאינו יכול לקרב את הנר הזה לנר שבביתו דאל"ה הרי יכול לקיים מצות אבוקה. ואין זה אלא למצוה ואינו לעיכובא.

ועיי"ן בהגהות מרדכי (שם) שהקשה על הש"ס בפסחים ה"ל דרבא היה לו לומר מיד האמת, ות"י בשם הר"י מקורבל דבאמת לכתחלה מצוה להדליק אבוקה להבדלה, אבל אם כבר מונח נר לפניו א"צ לחזר אחר אבוקה, ולכן הבין רבא דשפיר מקשה לו והשיב לו משעיה מדעתיה דנפשיה עבד והוא לא הבין וסבר דאין מצוה באבוקה כל עיקר ולכן הקשה לו אי לא שמי עבד, אז הבין רבא שאינו יודע כלל שאבוקה להבדלה מצוה ולכן השיב וכו' ע"כ.

ועיי' במ"א (שם סי' ד) שתמה על דבריו דא"כ הו"ל להפוסקים לכתוב דין זה שכשמונח לפניו נר א"צ להדליק אבוקה, לכן י"ל שקושיתו הוא כיון שיש נר הו"ל להדליק עוד נר ויהא אבוקה, ולכן השיב שמע"י מדעתיה דנפשיה קעביד, ומי"מ צריכים להיות מדובקים יחד שאז יהיה להם הרבה מאורות משא"כ כשעומד כל א' בפניו, ע"כ. ועיי' בט"ז (סי' א). ולפי"ז יוצא דאף אם יש לו נר דלוק או אור חשמל (שיש גוף להט) דלוק למקילין לעיל, אכתי מצוה להבדיל על אבוקה.

ה. אמירת יקנה"ו

איתא בפסחים (קג) יום טוב שחל להיות אחר השבת כו' אביי אמר יקנה"ו ורבא אמר יקנה"ו והלכתא כרבא. וכן פסק השו"ע (סי' תע"א ס"א) דיו"ט שחל במוצ"ש מקדש על היין ואומר יקנה"ו. וכתב המ"ב (סי' א) דהיינו בתחלה ברכת היין וקידוש, ונר - ברכת בורא מאורי האש, והבדלה וזמן. ואין מברכין על הבשמים בכל מוצ"ש ליו"ט, ע"כ.

ויש לדון לענין הצמדת נרות שיהיה אבוקה בהבדלה ביו"ט שחל במוצ"ש, דדלמא יש לחוש בהדלקת הנר ובהצמדת הפתילות לצורך אבוקה משום מבעיר, ובהפרדת הפתילות משום כיבוי.

ו. איסור מלאכה ביו"ט

והנה במובא במגילה (ז:) דמלאכה שהיא לצורך אוכל נפש מותרת ביו"ט שנא' "אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם וגו'". ועיי' הבערת אש לצורך ביטול ביו"ט שריא, וכן הוא בשו"ע (סי' תפ"א ס"ג א, סי' תק"א ורס"י תק"ח) ובמ"ב (שם ס"ק א).

ואיתא בניצה (ז:) דמלאכה שהותרה לצורך או"י, מתוך שהותרה לצורך הותרה נמי שלא לצורך, ובתנאי שיש בה צורך יו"ט קצת. וכן פסק השו"ע (סי' תק"ח ס"ג א). ועיי' מש"כ שמעתא עמיתא גליונות קמ"א וקע"ו.

ז. הבערה לצורך מצות הבדלה

ואע"פ שמלאכת הבערה הותרה ביו"ט, מ"מ לא הועבר אלא להעביר אש מאש שהודלקה מעיו"ט, אבל ביו"ט עצמו איסור להדליק אש חדשה כמבואר בשו"ע (ז:) ועיי' בט"ז (שם ס"ק א) שהביא בשם המגיד משנה (יו"ט פ"ד ה"א) שאין בהדלקת אש חדשה אלא איסור מדרבנן משום מוליד ואם עבר והדליק אינו נאסר. ודחה דבריו דיש בזה איסור תורה כי הוא בכלל מלשירי או"י שאינם דוחים יו"ט, ועיי' אם הדליק דינו כמוליד מיראתו במיד שבט דבריו אסור, ע"כ. והמ"ב (סי' תקב ס"ק פ) פסק שבדיעבד אם עבר והוציא מותר להשתמש בו. ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון שד"מ.

פניני הלכה

נמצאה טעות בס"ת בעליית שביעי כיצד ינהגו

א. כתב המחבר (סי' קמ"ג ס"ד) אם נמצא טעות בס"ת בשעת קריאה, מוציאין ס"ת אחרת ומתחילין במשקם ונמצא הטעות, ומשלמין קוראים על אותם שקראו במוטעה. ואם נמצא טעות באמצע קריאת הקורא, גומר קריאתו בספר הכשר ומברך לאחריה ואינו חוזר לברך לפניו.

וכתב הרמ"א (שם) דאם כבר קראו עם הספר הראשון שנמצא פסול ג' פסוקים ואפשר להפסיק, פוסקים שם ומברך קריאה אחריה, ומשלמים המניין בספר תורה האחרת שמוציאין. [נביאר המש"ב (סי' ס"ק כ"ב) דמ"ש הרמ"א ואפשר להפסיק, ר"ל שהוא ג' פסוקים סמוך לפרשה, דאם היה רק ב' פסוקים סמוך לפרשה א"כ אי"א לו לפסוק שם, ויגמור קריאתו בספר הכשר עד הפרשה. וכתב בשה"צ (סי' ס"ק כ"ב) דא"ר שיעריא ומג"ב, ודלא כמחצית השקל שכתב דיגמור בספר הפסול].

ומדברי הש"ך ביו"ד (סי' ר"ט ס"ק ג) נראה קצת דס"ל דאף לדעת המחבר כל שקרא ג' פסוקים יכול להפסיק שם ולברך לאחריה [אך אינו מוכרח די"ל דלא כתב דבריו שם כביאור בדעת המחבר אלא כהכרעה לד"נא]. וכ"כ בנהר שלום (קמ"א אות ב) דאף לדעת המהר"י בי רב (דהוא מקור דברי המחבר) כל שקרא ג"פ בספר הראשון שאין לברך ברכה אחרונה על מה שקרא בספר הראשון.

אולם מסתימות דברי המהר"י בי רב [המובאים בב"ן], וכן מסתימות דברי המחבר בשו"ע, נראה דבכל גווניו אין מברך לאחריה, אלא לעולם ממשיך קריאתו בספר הכשר ומברך לאחריה. וכ"כ הט"ז (סי' קמ"ג ס"ק א) בדעת השו"ע. וכ"כ המאמר מרדכי (סי' קמ"ג ס"ק ו) דלדעת המחבר אין לברך לאחריה על מה שקרא בספר הפסול. וכ"כ הגינת וורדים (כלל ב' סי' י"ד). וכ"כ בספרו גן המלך (אות י') משמיה דמהריק"ש. וכ"כ בכף החיים (לגרי"ח סופר זצ"ל - סי' קמ"ג ס"ק מ"א) וסיים דכן המנהג. [וכן ביאר המש"ב (סי' כ"א) דהדעה המובאת ברמ"א חולקת על המחבר, וה"ל לרמ"א לכתוב בלשון וי"א אלא שכן דרכו בכמה מקומות].

ב. וכתב המג"א (סי' קמ"ג ס"ד ד') דאם נמצא הטעות בשביעי יגמור קריאתו בס"ת זה ויברך אחריו ויפטר הוא [ואזיל בשיטת הרמ"א דהיכא דנמצא טעות בס"ת הפסול מברך לאחריה]. וכ"כ בט"ז (שם ס"ק א) דאם נמצאה הטעות בקריאת האחרון שאין קורא אחריו, ינהגו כהמרדכי ויאמר הטעות בע"פ וישלים בספר הפסול ואח"כ יברך אחריה.

וכ"כ בבנה"ג (סי' רפ"ב הגהות הבי"ח) דאם אירע הפסול בשביעי וכבר קרא השביעי ג' פסוקים בהכשר, א"צ להוציא ס"ת אחר [אלא דנסתפק שם לענין ברכה אחרונה אם יברך העולה לאחריה או לא]. וגדולה מזו כתב שם, דאף א"צ לגמור הקריאה, דאי משום שלא נשלם הסדר, זה מנהגא ולא מדינא, דיש מקומות שנהגו לקרות פרשה אחת בשלושה שבועות, ומפני המנהג אין ראוי שיוציאו ס"ת אחר. וכתב שכן הורה למעשה, והיה באותו מעמד סיעה של ת"ח ושל סופרים ולא ערערו בדבר. אך בשיירי כנה"ג (סי' רפ"ב) כתב דיסיים הסדר בספר הראשון, ושכן הנהיג בעירו אזמיר [ובשיירי כנה"ג סי' קל"ז כתב דהנהיג שיגמור הקריאה בפסול ללא ברכה].

אולם הרב גינת וורדים בספרו גן המלך (אות י') יצא להשיג על דברי הכנה"ג, דאפשר דאף מחמת המפסטי בעינן להוציא ספר אחר, ועוד כתב להשיג על מ"ש דאין קריאת כל הפרשה מעכבת, דהא צריכים להשלים חובת השבוע כל מקום ומקום לפי מנהגו, דהא אפי' דיגל פסוק אחד חוזר וקורא (כמבואר בב"י או"ח סי' רפ"ב, משם ההגהות מימוניות ה"ל תפילה פ"י"ב אות מ), והיא ממסתכ סופרים פי"א ה"ו). וכן על מה שנסתפק למי, ונראה להוציא ברכה אחרונה, וגם העלה המהריק"ש שאין סברא לברך על ס"ת פסול.

ולפייו יוצא, שמה שחלל במצותו מותר לדלוק מנר דולק לצורך אבוקה של הבדלה. ונר דאף אם אין לו צורך בתוספת האור שע"י האבוקה רק לצורך המצוה, שרי, דאמרינן מתוך שהותר לצורך אבוקה הותר א"י לצורך מצוה. וכן מצינו ב**בשו"ע** (סי' תקד"ט סעי' ה) שפסק שגם של בכ"י מותר להדליקו אפי' ביום, כי יש בהדלקתו משום מצוה, ע"כ. וכת' **המ"ב** (סי' ק"ח) דאפי' אין שם אדם בבה"כ שרי. וכ"כ **המ"ב** (סי' ק"ח) מפני שהוא כבוד המקום כמו שנא' כבוד ה' באורים. וע"י **במהרש"ל** (ביצה פ"ב סי' לה) דאפי' בביתו אם מדליק לכבוד יו"ט אפי' כבר בירך על נרות של יו"ט שרי. וכן נקט **המ"ב** (סי' ק"ח). ועיי' שכת' שאם יש ברית מילה בבית שנהגין להדליק נרות, מסתברא דמותר, דכל זה כבוד וחיבוב מצוה הוא, ע"כ. ואי"כ ה"ה בני"ד דשרי דצורך מצוה הוא.

והאג"מ (א"י"ח ח"ה סי' א) כתב דאף שצורכו עתה באבוקה אינו להנאת אורה, נמי אין לאסור, מחמת שע"כ"פ הוא להגדיל האורה, שהוא ענין הגאון, ועיי' שכת' שאין לחוש להיתוך של השעוה שמחמת זה כי אין זה מלאכה.

אלא **דמ"מ** שדעת **הגר"ש א"צ"ל** (יו"ט שני בחבלתו פ"א הגה ס"ט) שכוון יותר לקחת נרות הדולקות כבר מאשר להדליק במיוחד לצורך ברכת בורא מאורי האש, כיון שבימינו הכוונה רק לשם מצוה הוי כבר נשמה שיש מפקקים אי שרי להדליק. וצ"ע דמאי שנא מנר לכבוד מילה וכדו' דשרי. וכן שאר הפוסקים לא חששו לזה.

אלא דאכתי יש לדון בני"ד אם יש לחוש לאיסור כיבוי ע"י קירוב הפתילות כי מחמת ריבוי האש הנר מתכבה מהר יותר ע"י התכת השעוה, וכן יש לדון אם יש משום חשש כיבוי כשמפריד הפתילות.

ה. איסור כיבוי

איתא **בביצה** (כ"ב) הנותן שמן בנר חייב משום מבעיר, והמסתפק ממנו חייב משום מכבה. ופירשו **בתוס'** (שם ד"ה והמסתפק) דהא דאמרו דחייב משום מכבה אין הכוונה מפני שממהר הכיבוי, דלא הוי אלא גרם כיבוי וגרם כיבוי ביו"ט שרי, אלא היינו כי באותה שעה שהוא מסתפק ממנה מכבה קצת ומכסה אורו דלא יכול לאנהורי כולי האי כי איכא שמן מועט בנר ולכן נראה ככיבוי. ומכאן יש להחיר לחתוך (ע"י אש ולא בסכין) נר גדולה של שעה למטה ממנה כיון שבשעה שחותך אותה אינו מחכים מאור שלה כלל אע"פ שהוא גורם כבויה שרי, ע"כ. מבואר שהטעם אסור להסתפק מהנר הוא מרדבנן דנראה ככיבוי.

אולם **הרא"ש** (ביצה פ"ב סי' יז) כת' שהמסתפק מהנר חייב משום מכבה ממש, דבשמעט אש מרחיקו מפי הנר כהה אור הנר ואין דולק יפה כבתחלה, ועד כאן לא הותר גרמא אלא במקום דאינו נוגע דבר הדולק אלא עושה חוצה לו דבר הגורם הכיבוי כשתגיע שמה הדלקה, אבל השמן והפתילה שניהם גורמים הדלקה והממעט מא' מהם ממחר את הכיבוי, ע"כ.

והשו"ע (סי' תקד"ט סעי' א) פסק דלהסתפק מהנר אסור משום כיבוי. ו**במ"ב** (סי' ק"ח) הביא הטעם של תוס'. ו**בשעה"צ** (שם) ציין לדברי הרא"ש. וע"י בזה **בשמעתא עמיקתא** גליון שמי"ג.

ט. מתנה כיבוי הנר

והנה כתב הר"ן (ביצה יא. ברי"ק) אהא דאמרינן המסתפק ממנו חייב משום מכבה, דלהוסיף בה פתילות שרי דכולה הדלקה היא דאי לא תימא הכי אסור להדליק שתי פתילות בנר אחד דהא א"י להדליקן כאחת אלא ודאי שרי. וכן פסק **הרמ"א** (סי' תקד"ט סעי' א). וכתב **המ"א** (סי' ה) דה"ה דמותר לכפול נר של שעה כדי שישרף במהרה עסי"ט, ע"כ. אלא דע"י **במ"ב** (סי' ק"ח) שכת' דאם מכוין בהוספת הפתילות או בהכפלת הנר, שיתכבה אורה מהר יותר, לאו לכוי"ע שרי, ואינו אלא רק לדעת היש מתירין לקמן בס"ג ולפמשי"כ שם דראוי להחמיר בזה ה"ה כאן. וע"י **בבה"ל** (שם ד"ה ויבנה) בשם **הט"ז** שהתיר אף כשמכוון למהר הכיבוי ודחה דבריו.

ולפי"ז יוצא שמוותר להצמיד שתי פתילות ע"י ההרבות האור לצורך הבדלה אע"פ שהדבר ממחר כיבוי הנר. וע"י עוד בזה **בשמעתא עמיקתא** גליון שפ"ח. אלא שדעת **הגר"ש א"צ"ל** (יו"ט שני בחבלתו פ"א הגה ס"ז) שלא יחבר להחות כי קרוב הדבר שיכשלו באיסור כיבוי כי עלול לטפסף השעוה על הלהבה ולכבותה. אלא דצ"ע אמאי יחוש לזה דהרי אינו פס"ר והוי דבר שאינו מתכוון, מלאכה שא"צ לגופא ושלא כדרכה. וכן ראיתי שדחה דבריו **הגר"ש א"צ"ל** (שם פ"א הגה ס"ז).

י. הפרדת הפתילות

אלא דאכתי יש לדון דמאי יש משום חשש כיבוי מחמת הפרדת הפתילות. דיעו' **בביצה** (כ"ב) דאגודה של עצים שהודלקה במדורה, כל עץ שלא אחזה בו האש מותר לשמטו ביו"ט ואין משום כיבוי. וכת' **הרמב"ם** (יו"ט פ"ד ה"ג) דקמ"ל דלא תימא דהוי כמסתפק משמן שבנר דאסור. וכן פסק **השו"ע** (סי' תקב סעי' א). וביאר **בערוה"ש** (אות ה) דלא דמי לדין שמן שבנר שאסור להסתפק ממנו משום מכבה, מפני דהשמן כולו חיבור, אבל העצים מפורדים זה מזה, ע"כ. ועיי' **במ"ב** (סי' ק"ט).

וע"י עוד **במ"א** (סי' תקד"ט ס"ק ה) שכת' בשם **המהרש"ל** (שם) דחתוכות חלב המונחות בנר מותר ליקח א' מן החתוכות הרחוקות מן הפתילות אפילו לדעת הרא"ש, כי במקום שמונחה רק מלשרוף שרי. וביאר **המחצה"ש** (שם) דאפי' להרא"ש מותר כי אינו נוטל מגוף דבר הדולק דהא אין להחתוכות חיבור זה לזה. וכן פסק **המ"ב** (סי' ק"ט). וע"י עוד **בשמעתא עמיקתא** גליון שמי"ג.

אלא שמוכח **מהג"מ** (שם) דהא דאגודה אין משום כיבוי היינו דוקא אם לא אחזה בהם האש, אבל אם אחזה בהם האור אסור להט"ס וכו"כ **הטור** (שם) שהביא דברי הש"ס להלכה דמדורה העשויה מבעצים דקים מותר להסיר מהם כל זמן שלא אחז בהן האור. וכתב **הב"י** שמשמע מלשון הטור דדוקא בעצים דקים הוא דאסור לפי שכולם חשובים כאחד.

ומלשון **הרמב"ם** (שם) שכתב "אגודה של עצים שהודלקה במדורה כל עץ שלא אחזה בו האש מותר לשמטו" משמע דדוקא באגודת עצים הוא דאין להסיר עצים שאחזה בהם האור, אבל עצים שאינם אגודים כגון שהם גסים אפי' אחזה בהם האור מותר להסיר מהם. אבל **הרוקח** (סי' רצ"ט) סתם וכתב עצים שבאש אין לסלק דהוי כמכבה.

והמרדכי (סי' תרנ"ג) כתב שאם אחזה בהם האור אסור להסירם ביו"ט, מיהו ליקח האוד מצד זה להניחו בצד זה של המדורה מותר, כיון שאין מתכוין כלל לכיבוי, ע"כ. מבואר דדוקא כשאין כוונתו לכיבוי שרי, אבל בלא"ה אסור ואינו מחלק בין אגודין לשאינן אגודין, דכל שהם במדוכה אחת אם יקח עץ אחת הדולק מהן יש בו משום כיבוי. ועיי"ש (סי' תרנ"ג) שכתב שאם לוקח אדם אוד מן המדורה להאיר בלילה לא דמי למסתפק מן הנר, מיהו העולם רגילין לזיזה, ע"כ.

וע"י **בשו"ע** (שם) שפסק כלשון הרמב"ם "אגודה של עצים שהודלקה במדורה, כל עץ שלא אחזה בו האש מותר לשמטו, ואינו דומה למסיר שמן מהנר". וכתב עליו **המ"א** (סי' ה) דמשמע דאם אין אגודין יחד אפי' אותן שאחזה בהם האור מותר לסלק, ודוקא אם העצים גסים, אבל אם העצים דקים אסור, ע"כ. וכ"כ **המ"ב** (סי' ק"ט) אליבא דהשו"ע.

והרמ"א (שם) פסק **כהמרדכי** הנ"ל מותר ליקח עץ הדולק מצד זה של מדורה ולהניחו בצד אחר, והאיל ואינו מכוין לכבוי. וביאר **המ"ב** (שם) דדעת הרמ"א שלא לחלק בין אגודין לשאינן אגודין, דכל שהם במדורה אחת אם יקח עץ אחת הדולק מהן יש בו משום כיבוי שעיי"ז שמפריד אותו מן המדורה יוכל להתמעט אורו, אבל אין זה פסיק רישא ולכן תלוי בכונתו דאם שומטו כן כדי שיכבה אסור, ואם מכוין כדי להניחו בצד אחר, או במדורה אחרת שרי. ועיי"ש דלפי **הרמ"א** ה"ה אם שומטו ולוקחו משם כדי להאיר לפניו, או דמכוין כדי להניחו בצד אחר או במדורה אחרת גם כן שרי דהא אינו מכוין לכיבוי.

וע"י **במ"א** (שם) שהביא דברי **המרדכי** העולם רגילים לזיזה ונכון להחמיר. וכת' דצ"ע בזה, וסיים דלכן דדקדק הרמ"א וכתב להניחו בצד אחר אבל ליקח אותו לגמרי מהכירה להאיר נכון להחמיר. והביאו **דמ"ב** (שם). וע"י **בשעה"צ** (אות כג) בשם **הא"ר** שמצד דלקת קי"ן האל"ף ממדורה להאיר לפניו, שרי, כי אין דרכו כ"כ להתמעט אורו אפי' כשהוא בפני עצמו, ע"כ.

מעתה אין לחוש לכיבוי בהפרדת הנרות של הבדלה, לא מבעיא לדעת **השו"ע** דשרי להרחיק הפתילות כי שתי פתילות המחוברות ע"י אחיזת אדם לא חשיב אגודה אחת וי"ל דכיון שכל פתילה יש לה שעוה של עצמה הוי כעצים גסים שמוותר להסיר מהמדורה. אלא אף לדעת **הרמ"א** שאינו מחלק בין אגודין ללא אגודין, היינו כשמכוין לכיבוי, ובני"ד אין כוונה לכיבוי אלא להפרידם ע"מ להניחם. אם לפי **המ"א** דס"ל דיש לחוש שיתכבה נראה דוקא בעצים שלוקחים מן המדורה דיש חשש שיתכבו בשעת ליקחתם משם, אבל בנרות שכל פתילה יש לה שעוה לעצמה י"ל דלא חיי'. ועוד דלפי **הא"ר** הנ"ל ודאי יש להקל בני"ד כי אין דרך של הנרות שלנו להתכבות כ"כ בכה"ג. וכן מבואר שהוא דעת **האלף למגן** (מ"ט"א סי' תר ס"ק א) שכת' שראוי להתנהג שיאמר המקדש לאחר להחזיק לפניו ב' נרות ביחד כדי שיוכל לברך בבורא מאורי האש. וכן ראיתי **באג"מ** (שם) שפסק להתיר. וכת' **במשנה הלכות** (ח"ח סי' ק"ד"ה וגדולה) שכן המנהג. **והאול"צ** (ח"ג פ"ח הגה ה) מסתפק בזה משום חשש כיבוי כשמפריד את הנרות, וע"כ כת' שיברך על נר אחד בלבד. אולם דעת **הגר"ש א"צ"ל** (יו"ט שני בחבלתו פ"א הגה ס"ח) להקל בזה, אלא שכת' דלכתחלה ישתדל שהפתילות לא יגעו זו בזו, ואם נגעו רשאי להפרידם. ו**הגר"י"ק זצ"ל** (ארחות רבנו ח"י עמ' קיא) נהג אחרים.

מפסקים דרינא

א' יו"ט שחל במוצ"ש מקדש על היין ואומר יקנה"ז, דהיינו בתחלה ברכת היין, קידוש, ברכה על הנר, הבדלה וזמן דהיינו שהחיינו. ואין מברכין על הבשמים. ב' מותר להדליק נר מאש דולקת לצורך אבוקה לנר הבדלה. ג' מותר להצמיד שני נרות ע"מ לברך בהבדלה על אבוקה, ואין לאסור משום חשש כיבוי ע"י הפרדתם. ויש מי שאומר שיש בזה משום חשש איסור כיבוי. ועל כן לחוש למחמייים לכתחלה יחבר רק להחבות וישתדל שהפתילות לא יגעו זו בזו, ומי"מ אם נגעו רשאי להפרידם.

והרב **פ"ח שושן** (כלל ב' סי' ג) הביא דברי ג' המלך, ושו"ט באורך בדבריו, והדר הביא דברי האחרונים שנחלקו על דברי הכנה"ג, וסיים דכיון דנח' בזה האחרונים, ודעת הט"ז והמג"א כהכנה"ג, אית לן למנקט מילתא מציעתא, דאם הטעות הוא בחסרות ויתרות שאינם כ"א ע"פ המסורת, מאחר דאיכא כמה פוסקים דס"ל שרי להוציא ס"ת אחר בשביל זה, הגם דלא קימ"ל כוותיהו, מ"מ כדאי הם לסמוך עליהם היכא דהוי אחר שקרא השביעי ג' פסוקים, כיון שיש לצרף דעת הפוסקים הנוכרים, אמנם אם הטעות הוא בחסרון תיבה או בקרע וכיוצ"ב אז יאות לנו להוציא ס"ת אחר. אלא דמ"מ אף היכא דהטעות בחסירות ויתרות, ההולכים אחר פסקי המחבר לא יברכו אחר הקריאה בספר הפסול.

[והנה הכרעתו זו כמילתא מציעתא, היינו לשיטתו דס"ל דאם נמצאה טעות בחסרות ויתרות יש להוציא ספר אחר, והכ"י (סי' קפ"ג) - וע"י **בלדו אמת** (תה"ד - סי' פ"ב ס"ק ט) דהמנהג דאפי' בדיוק

אות לאות שנמצא בשבת או ביו"ט (דא"א לגרד הדיבור) מוציאין ס"ת אחר. אבל **לרמ"א** (סי' קמ"ג ס"ק) לעולם אין להוציא ספר תורה אחר מחמת חסרות ויתרות, עיי' **במש"ב** (סי' כ"ב סי' כ"ב) מ"ש בכו"ז.

אולם **המאמ"ר** (סי' קמ"ג ס"ק ו') כת' דברירא מילתא להמחבר, ואף הרמ"א יודה בזה, דאף אם תמצא טעות באמצע קריאת האחרון, צריך להוציא אחר. ועיי' **בברכ"י** (סי' רפ"ב ס"ק י) דהביא דברי האחרונים שפסקו דלא בגונו יש להוציא ס"ת אחר. וסיים דכן המנהג בעה"ק ירושלים מדורות שלפנינו להוציא ס"ת אחר בכל מן טעות. ו**נבמח"ב** (סי' ט) סיים דיש מקצת מקומות שנהגו כהכה"ג.]

ואף **המש"ב** (סי' קמ"ג ס"ק כ"ג) כתב דהרבה אחרונים חולקין על דברי המג"א וסוברין שחילוק בין טעות שנמצא בשביעי לטעות שנמצא בשאר קריאים, ולכן אם לא קרא עדיין ג' פסוקים גומר פוסק ומברך ויקרא לאחר בס"ת הכשר ממקום שפסק והלאה. אם לא במקום שנהגו בזה כהמג"א.

העולה לדינא - אם נמצאה טעות בס"ת בעליות שביעי, אם אין מנהג ברור באותו המקום - למנהג בני ספרד יפסיק שם הקריאה, וימשיך קריאתו בספר הכשר. ולא יברך על קריאתו בספר הפסול, אלא אחר שיגמור קריאתו בספר הכשר יברך. ולמנהג בני אשכנז אם עדיין לא קרא ג' פסוקים ימשיך קריאתו בספר הכשר ויברך אחר הקריאה, ואם כבר קרא ג' פסוקים יברך ברכה אחרונה על מה שקרא, וימשיך אחר את הקריאה בספר הכשר ויברך לפניו ולאחריה. ומנהג בני ספרד להוציא ספר אחר על כל טעות שנמצאת בספר, אולם מנהג בני אשכנז דאין מוציאין ספר אחר אלא על טעות גמורה כגון שהיה חסר או יתר תיבה וכיוצ"ב [וע"י משני"ב סי' קמ"ג ס"ק כ"ח].

נכתב ע"י

הרה"ג שמעון פלזלי שליט"א

מ"ן הקהילה הארדית מעלה אדומים

פניני מוסר

עניני שבת קודש קריאת התורה (ז)

מעלת ידיעת התורה שע"י מצות הקריאה - י"ודועים דברי החינוך בהקדמתו... שתכלית קריאת התורה היא, לעורר לב האדם על דברי תורה והמצוות בכל שבע ושבע עד שיגמרו כל הספר. וכתב הי"ס של שלמה ז"י"ע שצריך כל אחד להיות בקי בכל התורה כולה... אכן ויתא, א"א מר"י מרדכי"לה דבורנער ז"י"ע שהשיעור הפחות הוא, שלכל הפחות כשישאלו לאדם על תיבה אחת בתורה היכן היא כתובה, שידע לענות מאיזה פסוק ומאיזה פרשה היא, וזהו הידיעה הפחותה שצריך האדם שיהיה לו בידיעת התורה.

ועל ידי כן מתמלא האדם באמונה, ובטחון, קדושה וטהרה, והרי זה מסייע בעדו שישאר עם כל חיותו, כל ימי חייו. ובפנימיות הדברים איתא, שכאשר אדם לומד כל ימי חייו את התורה הק', הרי הוא נשאר כסדר עם התחדשות, כמו ילד קטן המתחיל עכשיו ללמוד תורה, וזה שייך גם ברוחניות וגם בגשמיות". (שיחות התחזקות מהרה"צ ר' צ.מ. זילברברג שליט"א, תשרי עמ' תכ"א)

נערך על ידי מו"ס "עבודת שבת קודש"

✉ **הצטרפות לרשימת התפוצה ללא עלות ניתן בקשה לדוא"ל:** amikta@amikta.co.il

© **שמעתא עמיקתא** – הגליון נתרם בעילום שם **להצלת התורם ומשפחתו** – לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 052-767-050